TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. liepos 15 d.*

Byloje C-256/09

dėl *Bundesgerichtshof* (Vokietija) 2009 m. birželio 10 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2009 m. liepos 10 d., pagal EB 68 ir 234 straipsnius pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Bianca Purrucker

prieš

Guillermo Vallés Pérez,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. N. Cunha Rodrigues, teisėjai P. Lindh, A. Rosas (pranešėjas), U. Lõhmus ir A. Arabadjiev,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinė advokatė E. Sharpston,
posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. kovo 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— B. Purrucker, atstovaujamos advokatės B. Steinacker,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir J. Kemper,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. López-Medel Báscones,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Statto* G. Russo,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos R. Somssich, K. Szíjjártó ir S. Boreczki,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos H. Walker, padedamos baristerės K. Smith,

— Europos Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir S. Grünheid,

susipažinęs su 2010 m. gegužės 20 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant B. Purrucker, vaikų Merlín ir Samira Purrucker motinos, *Bundesgerichtshof* pareikštą ieškinį dėl 2008 m. rugsėjo 22 d. *Oberlandesgericht Stuttgart* (Vokietija) sprendimo paskelbti vykdytinu *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* (Ispanija) sprendimą, kuriuo šių vaikų globa suteikiama jų tėvui.

Teisinis pagrindas

3 Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų buvo pasirašyta 1980 m. spalio 25 d. Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijoje (toliau – 1980 m. Hagos konvencija). Ji įsigaliojo 1983 m. gruodžio 1 dieną. Visos Europos Sąjungos valstybės narės yra jos Susitariančiosios Šalys.

4 Šioje konvencijoje numatytos įvairios nuostatos, kuriomis siekiama, kad neteisėtai išvežtas ar laikomas vaikas būtų greitai sugrąžinamas.

5 1980 m. Hagos konvencijos 16 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad gavusi pranešimą apie neteisėtą išvežimą ar laikymą, nurodytą 3 straipsnyje, Susitariančiosios Valstybės, į kurią vaikas yra išvežtas arba kurioje jis laikomas, teismo ar administracinė institucija nesprendžia dėl vaiko globos teisių iš esmės, kol nenustatoma, kad vaikas neturi būti grąžinamas pagal šią Konvenciją.

6 Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijoje taip pat buvo pasirašyta 1996 m. spalio 19 d. Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (toliau 1996 m. Hagos konvencija). Ji pakeitė 1961 m. spalio 5 d. Konvenciją dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje.

7 Kai kurios valstybės narės, būtent Vokietijos Federalinė Respublika ir Ispanijos Karalystė, šios konvencijos neratifikavo. Joms leista tai padaryti 2008 m. birželio 5 d. Tarybos sprendimu 2008/431/EB, kuriuo tam tikros valstybės narės įgaliojamos Europos bendrijos labui ratifikuoti 1996 m. Hagos konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje arba prie jos prisijungti ir kuriuo tam tikros valstybės narės įgaliojamos pateikti deklaraciją dėl atitinkamų Bendrijos teisės vidaus taisyklių taikymo (OL L 151, p. 36).

8 1996 m. Hagos konvencijos II skyriaus „Jurisdikcija“ 11 straipsnyje numatyta:

„1. Visais skubos atvejais bet kurios Susitariančiosios Valstybės, kurios teritorijoje yra vaikas ar jam priklausantis turtas, institucijos turi jurisdikciją imtis būtinų apsaugos priemonių.

2. Priemonės, kurių pagal ankstesnę dalį imamasi dėl Susitariančiojoje Valstybėje nuolatos gyvenančio vaiko, nustoja galioti, kai tik institucijos, kurios turi jurisdikciją pagal 5–10 straipsnius, ėmėsi priemonių, kurių reikalauja konkreti situacija.

3. Priemonės, kurių imamasi pagal 1 dalį vaiko, nuolatos gyvenančio ne Susitariančiojoje Valstybėje, atžvilgiu, nustoja galioti kiekvienoje Susitariančiojoje Valstybėje, kai tik priemonės, kurios buvo būtinos dėl konkrečios situacijos ir kurių ėmėsi kitos valstybės institucijos, pripažįstamos toje Susitariančiojoje Valstybėje.“

9 1996 m. Hagos konvencijos IV skyriaus „Pripažinimas ir vykdymas“ 23 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Priemonės, kurias taiko vienos Susitariančiosios Valstybės institucijos, pripažįstamos pagal teisę [savaime] visose kitose Susitariančiosiose Valstybėse.

2. Tačiau galima atsisakyti pripažinti:

a) jei priemonę taikė institucija, kurios jurisdikcija nebuvo pagrįsta kuriuo nors vienu II skyriuje nurodytu pagrindu;

<…>“

10 Šios konvencijos 26 straipsnyje, kuris įtvirtintas tame pačiame skyriuje, patikslinama:

„1. Jei priemones, taikomas ir vykdytinas vienoje Susitariančiojoje Valstybėje, reikia vykdyti kitoje Susitariančiojoje Valstybėje, suinteresuotos šalies prašymu tokios priemonės toje kitoje valstybėje skelbiamos vykdytinomis arba registruojamos vykdymui toje kitoje valstybėje vadovaujantis procedūra, nustatyta pastarosios valstybės teisėje.

<…>

3. Atsisakyti priemones skelbti vykdytinomis ar registruoti galima tik dėl vienos iš priežasčių, nurodytų 23 straipsnio 2 dalyje.“

11 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 31 straipsnyje numatyta:

„Prašymas dėl laikinųjų, įskaitant ir apsaugos, priemonių, kurias numato tos valstybės įstatymas, taikymo gali būti paduotas valstybės narės teismui, net jeigu pagal šį Reglamentą kitos valstybės narės teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.“

12 Panaši nuostata buvo įtvirtinta 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL 1972, L 299, p. 32), iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Sutartimi dėl Danijos Karalystės, Airijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės stojimo (OL L 304, p. 1 ir pakeistas tekstas p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Sutartimi dėl Graikijos Respublikos stojimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Sutartimi dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Sutartimi dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo (OL C 15, 1997, p. 1; toliau – Briuselio Konvencija), 24 straipsnyje.

13 Prieš įsigaliojant Reglamentui Nr. 2201/2003 Europos Sąjungos Taryba, remdamasi Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, 1998 m. gegužės 28 d. aktu parengė Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka, pripažinimo ir vykdymo (OL C 221, p. 1, toliau – Briuselio konvencija II). Ši konvencija neįsigaliojo.

Kadangi jos tekstu buvo remtasi rengiant Reglamento Nr. 2201/2003 tekstą, šios konvencijos aiškinamuoju pranešimu (OL C 221, 1998, p. 27), kurį parengė A. Borrás (toliau – A. Borrás ataskaita), buvo remiamasi aiškinant šį reglamentą.

14 Prieš Reglamentą Nr. 2201/2003 buvo priimtas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1347/2000 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo (OL L 160, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 209). Reglamentas Nr. 1347/2000 buvo panaikintas Reglamentu Nr. 2201/2003, kurio taikymo sritis platesnė.

15 Reglamento Nr. 2201/2003 12, 16, 21 ir 24 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei, išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

<...>

(16) Šis reglamentas neturėtų valstybės narės teismams užkirsti kelio neatidėliotinais atvejais imtis laikinų priemonių, įskaitant apsaugos priemones, dėl asmenų ar turto toje valstybėje.

<...>

(21) Valstybėje narėje atliekamas teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas turėtų būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu, o nepripažinimo pagrindai turėtų būti minimalūs.

<...>

(24) Pažymėjimas, išduodamas teismo sprendimo vykdymui palengvinti, turėtų būti neapskundžiamas apeliacine tvarka. Jis turėtų būti ištaisomas tik tais atvejais, jei padaryta esminė klaida, t. y. tais atvejais, kai jis neteisingai atspindi teismo sprendimą."

16 Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnį:

„Šiame reglamente:

1) „teismas" apima visas valstybių narių institucijas, turinčias jurisdikciją bylose, patenkančiose į šio reglamento taikymo sritį pagal 1 straipsnį;

<...>

4) „teismo sprendimas“ <...> valstybės narės teismo paskelbtas teismo sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nesvarbu, kaip tas sprendimas vadinamas, įskaitant potvarkį, įsakymą ar nutarimą;

<…>

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos teisę ir teisę į lankymą];

<…>

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

<…>

11) „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ – tai vaiko išvežimas ar negrąžinimas tais atvejais, kai:

a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, [teisę];

ir

b) jei išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamasi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamasi išvežimui ar negrąžinimui. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas tėvų teisių turėtojas negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.“

17 Šio reglamento 8 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.“

18 Minėto reglamento 9 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują nuolatinę gyvenamąją vietą, vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų sprendimą dėl bendravimo teisių, priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.“

19 To paties reglamento 10 straipsnyje nustatyta:

„Vaiką neteisėtai išvežus ar negrąžinus, valstybės narės, kurioje vaikas iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai išlaiko savo jurisdikciją iki tol, kol vaikas įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje <…>“

20 Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeliamos bylos dėl tėvų pareigų to paties vaiko atžvilgiu ir tuo pačiu ieškinio pagrindu, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.“

21 Šio reglamento 20 straipsnyje „Laikinos, įskaitant apsaugines, priemonės“ nustatyta:

„1. Neatidėliotinais atvejais šio reglamento nuostatos neužkerta kelio valstybės narės teismams toje valstybėje esantiems asmenims ar turtui taikyti laikinas, įskaitant apsaugines, priemones, kurios gali būti numatytos tos valstybės narės teisėje, netgi jei pagal šį reglamentą kitos valstybės narės teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos priemonės netaikomos, kai valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją pagal šį reglamentą nagrinėti bylą iš esmės, jau yra ėmęsis priemonių, kurias jis laiko tinkamomis.“

22 Šio reglamento 21 ir paskesni straipsniai susiję su teismo sprendimų pripažinimu ir vykdymu. Minėto 21 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta, kad valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų.

23 Reglamento Nr. 2201/2003 24 straipsnyje numatyta, kad kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija negali būti peržiūrima.

24 Šio reglamento 39 straipsnyje numatytas pažymėjimo išdavimas. Kaip matyti iš šio reglamento II priedo, kuriame nurodoma šiame pažymėjime pateiktina informacija, jame detalizuojami įvairūs procesiniai veiksmai, būtent patvirtinimas apie vykdytinumą ir apie tai, kad buvo įteiktas teismo sprendimas.

25 Pagal to paties reglamento 46 straipsnį:

„Dokumentai, oficialiai parengti arba registruoti kaip autentiški dokumentai ir vykdytini vienoje valstybėje narėje, taip pat šalių susitarimai, kurie yra vykdytini valstybėje narėje, kurioje jie buvo sudaryti, yra pripažįstami ir skelbiami vykdytinais tomis pačiomis sąlygomis kaip teismo sprendimais.“

26 Reglamento Nr. 2201/2003 60 straipsnyje numatyta, kad šis reglamentas, be kita ko, pakeičia 1980 m. Hagos konvenciją. Šio reglamento 61 straipsnis skirtas reglamento ir 1996 m. konvencijos sąsajai.

Pagrindinės bylos aplinkybės ir nagrinėjamos bylos

27 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2005 m. viduryje B. Purrucker išvyko gyventi į Ispaniją pas G. Vallés Pérez. 2006 m. gegužės 31 d. ji pagimdė neišnešiotus dvynius. Sūnus Merlín iš ligoninės galėjo išvykti 2006 m. rugsėjo mėnesį. Dukra Samira dėl kilusių komplikacijų galėjo tai padaryti tik 2007 m. kovo mėnesį.

28 Iki tol B. Purrucker ir G. Vallés Pérez santykiai akivaizdžiai pablogėjo, todėl B. Purrucker norėjo su savo vaikais grįžti į Vokietiją, tačiau G. Vallés Pérez iš pradžių tam prieštaravo. 2007 m. sausio 30 d. šalys sudarė notarinį susitarimą, kurį tam, kad jis būtų vykdytinas, turėjo patvirtinti teismas. Šio susitarimo 2 ir 3 nuostatos išdėstytos taip:

„Antra – Sutariama, kad poros nepilnamečiai vaikai yra tėvo ir motinos, kurie abu turi globos teises, valdžioje, nepažeidžiant tėvo turimos teisės lankyti vaikus, kuria jis gali bet kada savo nuožiūra pasinaudoti, atsižvelgiant į tai, kad šalys sutaria nustatyti gyvenamąją vietą, kaip apibrėžta tolesniame trečiame punkte.

Trečia – Kalbant apie motinos ir vaikų gyvenamąją vietą, sutariama, kad B. Purrucker persikrausto su jais į Vokietiją, kur bus jos nuolatinė gyvenamoji vieta, apie kurią ji praneš vaikų tėvui, kuris aiškiai sutinka, kad motina su vaikais persikraustytų į minėtą šalį, su sąlyga, kad motina pripažįsta tėvo teisę į vaikų lankymą bet kuriuo jo pasirinktu momentu, prieš tai motinai pranešus lankymo datas. Gyvenamoji vieta bus

nustatyta neribotam laikotarpiui, nebent sulaukę pilnametystės poros vaikai priimtų kitokį sprendimą.“

29 B. Purrucker ketino grįžti į Vokietiją su sūnumi D., gimusiu iš ankstesnės santuokos, bei su savo vaikais Merlín ir Samira.

30 Kilus komplikacijoms Samira turėjo būti operuojama ir negalėjo išvykti iš ligoninės. Todėl 2007 m. vasario 2 d. B. Purrucker išvyko į Vokietiją su sūnumi Merlín. Remiantis B. Purrucker paaiškinimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, paleidus jos dukrą Samira iš ligoninės, ši taip pat turėjo būti atlydėta į Vokietiją.

31 Tarp pagrindinės bylos šalių vyksta trys procesai:

— pirmąjį Ispanijoje pradėjo G. Vallés Pérez, siekdamas, kad būtų taikomos laikinosios priemonės. Atrodo, esant tam tikroms sąlygoms, šis procesas galėtų būti laikomas bylos nagrinėjimu iš esmės dėl teisės globoti vaikus Merlín ir Samira suteikimo,

— antrąjį Vokietijoje pradėjo B. Purrucker, siekdama, kad jai būtų suteikta šių vaikų globos teisė,

— trečiąjį Vokietijoje pradėjo G. Vallés Pérez, siekdamas, kad būtų paskelbtas vykdytinu *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* sprendimas taikyti laikinąsias priemones. Tai procesas, per kurį pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

Ispanijoje pradėtas procesas siekiant, kad būtų taikomos laikinosios priemonės

32 G. Vallés Pérez, nebesijausdamas saistomas notarinio susitarimo, 2007 m. birželio mėnesį *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* pradėjo procesą dėl laikinųjų priemonių taikymo ir, be kita ko, dėl jo teisės globoti vaikus Merlín ir Samira.

33 2007 m. rugsėjo 26 d. įvyko teismo posėdis. B. Purrucker pateikė rašytines pastabas ir buvo per jį atstovaujama.

34 2007 m. lapkričio 8 d. *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* priėmė sprendimą taikyti skubias ir laikinąsias priemones.

35 Kaip matyti iš šio sprendimo, pridėto prie B. Purrucker Teisingumo Teismui pateiktų pastabų, Ispanijos teismas mano:

„Šis ieškinys grindžiamas ne tik atitinkama materialine Ispanijos teise, bet ir [1980 m. Hagos konvencija] (1 ir 2 straipsniai) bei Reglamentu <...> Nr. 2201/2003 ir 1983 m. lapkričio 14 d. Ispanijos Karalystės ir Vokietijos Federacinės Respublikos sutartimi dėl Ispanijos teismų jurisdikcijos (8 straipsnis).“

36 Minėto sprendimo motyvų 3 punkte išdėstyti tokie samprotavimai:

„Trečia – Visų pirma, atsižvelgiant į nurodytą Europos teisę ir Ispanijos Karalystės bei Vokietijos Federacinės Respublikos ratifikuotas sutartis dėl šeimos teisės, globos teisės ir nepilnamečių vaikų išlaikymo, šis teismas neabejotinai turi jurisdikciją, nes tėvai gyveno Ispanijoje ir joje buvo paskutinė šeimos gyvenamoji vieta (Ispanijos civilinio proceso kodekso (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) 769 straipsnio 3 dalis; [1980 m. Hagos konvencijos] 1 straipsnis – jurisdikciją turi nepilnamečio nuolatinės gyvenamosios vietos teismas – atsižvelgiant į surašymo duomenis, buvo įrodytas Merlín buvimas Colmenarejo, o jo nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Ispanijoje iki jo išvykimo į Vokietiją 2007 m. vasario 2 d).

Be to, ieškovas yra ispanas, kuris nuolat gyvena Ispanijoje, ir tai yra pirmasis procesas, susijęs su šia byla, pradėtas Ispanijoje. Šis teismas pripažino savo jurisdikciją birželio 28 d. ir vėlesnėje rugsėjo 20 d. nutartyje dėl ieškinio priimtinumo. Taigi Albštato teismas prireikus turi *ex officio* atsisakyti jurisdikcijos Ispanijos teismo naudai pagal [Reglamento Nr. 2201/2003] 19 straipsnį. Atsisakyti jurisdikcijos *ex officio* galima tik jei šalys skirtinguose valstybių narių teismuose yra pateikusios prašymus dėl tėvų pareigų nepilnamečio atžvilgiu, kurių dalykas ir pagrindas sutampa. Tačiau atrodo, kad Bianca Purrucker vėliau Vokietijoje pradėtas procesas yra supaprastintas procesas, kuriuo siekiama, jog tėvas Guillermo Vallés mokėtų vaikui Merlín išlaikymo išmokas. Albštato su šeimos santykiais susijusias bylas nagrinėjančiame teisme šiai bylai suteiktas numeris 8FH13/07.

Per teismo posėdį Bianca Purrucker advokatas teigė, kad šis teismas jurisdikcijos neturi, nes, pirma, Merlín nuolat gyveno Vokietijoje, todėl šio nepilnamečio interesai turėjo būti nagrinėjami Vokietijoje, ir, antra, tarp šalių buvo sudarytas privatus susitarimas.

Ieškovas nesutinka [kad byla būtų perduota Vokietijos teismui], nes jis nežino apie realią Merlín sveikatos būklę, neaišku, ar motina vieną dieną grįš į Ispaniją, ji išvyko, nors Samira gyvybei grėsė rimtas pavojus. Be to, privatus susitarimas nebuvo patvirtintas nei teisme, nei *Ministerio Fiscal* ir jis galėjo būti pasirašytas esant spaudimui ir apgaulei.

Per teismo posėdį *Ministerio Fiscal* pripažino šį teismą turinčiu jurisdikciją, nes šalių susitarimo teismas nepatvirtino, ir kad būtina skubiai nustatyti laikinąsias priemones. Ji primena, kad jurisdikciją turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos Ispanijoje teismas, kad privatus susitarimas sudarytas Ispanijoje ir kad Ispanijoje gimė nepilnametis Merlín; be to, ji abejoja, kad Merlín išvykimas iš Ispanijos teritorijos buvo teisėtas.

Todėl reikia patvirtinti, kad šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl laikinųjų priemonių taikymo."

37 Kaip nurodo *Bundesgerichtshof* nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, taikomos šios laikinosios priemonės:

„Priimdamas sprendimą dėl Guillermo Vallés Pérez prašymo, pateikto Bianca Purrucker atžvilgiu, teismas taiko šią skubią ir neatidėliotiną laikinąją priemonę:

1. Bendrai įgyvendinama teisė globoti abu vaikus Samira ir Merlín Vallés Purrucker suteikiama tėvui Guillermo Vallés Pérez; abu tėvai išsaugo tėvų valdžią.

Vykdydama šią priemonę motina privalo grąžinti nepilnametį sūnų Merlín Ispanijoje gyvenančiam jo tėvui. Turi būti imtasi tinkamų priemonių, leidžiančių motinai keliauti su berniuku ir aplankyti Samirą bei Merlín, kai tik ji to pageidauja, atitinkamai jai turi būti suteiktas butas, kuriame galėtų vykti šeimos susitikimai; tokį butą galėtų suteikti giminaitis ar trečiasis patikimas asmuo, kuris apsilankymų atveju turėtų būti kartu visą tą laiką, kurį motina praleidžia su vaikais, arba tai galėtų būti tėvo butas, jei abi šalys su tuo sutinka.

2. Draudžiama be išankstinio teismo leidimo su abiem vaikais išvykti iš Ispanijos teritorijos.

3. Abiejų vaikų pasai lieka pas tą iš tėvų, kuriam suteikta globos teisė.

4. Abiejų vaikų, Samiros ir Merlín, gyvenamoji vieta gali būti keičiama esant išankstiniam teismo leidimui.

5. Motinai nenumatoma pareiga išlaikyti šeimą.

Bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas nesprendžiamas.

Pradėjus bylos nagrinėjimo iš esmės procesą ši nutartis turi būti pridėta prie atitinkamų bylos dokumentų.

Ši nutartis, remiantis teisės aktų nuostatomis ir nurodant, kad ji neskundžiama, turi būti pateikta šalims ir *Ministerio Fiscal*.“

38 Kaip matyti iš dokumentų, pridėtų prie B. Purrucker pastabų, 2007 m. lapkričio 8 d. *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* sprendimas buvo ištaisytas 2007 m. lapkričio 28 d. sprendimu. Rezoliucinės dalies 1 punktas ištaisytas taip, kad tėvui suteikiama „globos teisė“, o ne „bendrai įgyvendinama globos teisė“.

39 2008 m. sausio 11 d. *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* išdavė pažymėjimą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 39 straipsnio 1 dalį, kuriuo patvirtinama, kad jo sprendimas yra vykdytinas ir buvo įteiktas.

40 G. Vallés Pérez pateikė ieškinį dėl nagrinėjimo iš esmės ir teismas, į kurį buvo kreiptasi, priėmė dėl jo sprendimą 2008 m. spalio 28 dieną. Dėl šio sprendimo buvo pateiktas apeliacinis skundas.

Vokietijoje pradėtas procesas siekiant, kad būtų suteikta globos teisė

41 2007 m. rugsėjo 20 d., t. y. prieš *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* priimant sprendimą, B. Purrucker pateikė *Amtsgericht Albstadt* (Albštato pirmosios instancijos teismas, Vokietija) ieškinį dėl bylos nagrinėjimo iš esmės prašydama jai suteikti vaikų Merlín ir Samira globos teisę. Remiantis 1980 m. Hagos konvencijos 16 straipsniu byla dėl globos nustatymo buvo sustabdyta nuo 2008 m. kovo 19 d. iki gegužės 28 d., vėliau perduota nagrinėti *Amtsgericht Stuttgart* (Vokietija)

pagal Vokietijos įstatymo dėl konkrečių teisinių priemonių tarptautinės šeimos teisės srityje vykdymo ir taikymo (*Gesetz zur Aus- und Durchführung bestimmter Rechtsinstrumente au dem Gebiet des internationalen Familienrechts*) 13 straipsnį. *Amtsgericht Stuttgart* atsisakė taikyti naują laikinąją priemonę, susijusią su atitinkamų dviejų vaikų globa. Jis neišsprendė bylos iš esmės, bet išreiškė abejones dėl savo tarptautinės jurisdikcijos. 2008 m. gruodžio 8 d. sprendime jis konstatavo, kad *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* 2008 m. spalio 28 d. sprendime, nurodytame šio sprendimo 40 punkte, paskelbė, kad yra pirmasis teismas, į kurį kreiptasi, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 16 straipsnio ir 19 straipsnio 2 dalį. Todėl *Amtsgericht Stuttgart* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal šio reglamento 19 straipsnio 2 dalį, kol *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* sprendimas įgis *res judicata* galią.

42 B. Purrucker dėl *Amtsgericht Stuttgart* sprendimo pateikė apeliacinį skundą. 2009 m. gegužės 14 d. *Oberlandesgericht Stuttgart* (Apeliacinis apygardos teismas) nusprendė minėtą sprendimą panaikinti ir grąžino bylą *Amtsgericht Stuttgart*, kad šis priimtų naują sprendimą. *Oberlandesgericht Stuttgart* nusprendė, kad teismas pats turėjo patikrinti savo jurisdikciją ir kad Reglamento Nr. 2201/2003 19 straipsniu nė vienam iš teismų, į kuriuos kreiptasi, nesuteikiama išimtinė teisė nustatyti, kuris yra pirmasis teismas, į kurį buvo kreiptasi. *Oberlandesgericht Stuttgart* pastebėjo, kad G. Vallés Pérez Ispanijoje 2007 m. birželį mėnesį pateiktu prašymu dėl globos teisės siekė, kad būtų taikomos laikinosios priemonės, o Vokietijoje 2007 m. rugsėjo 20 d. B. Purrucker pateiktas prašymas dėl globos teisės buvo ieškinys dėl bylos nagrinėjimo iš esmės. Šio ieškinio ir procedūros dėl laikinųjų priemonių taikymo dalykas ir reikalavimai skyrėsi.

43 2009 m. birželio 8 d. nutartimi *Amtsgericht Stuttgart* paprašė šalių jam nurodyti, kurioje stadijoje buvo Ispanijoje pradėtas procesas, ir paprašė jų pareikšti nuomonę dėl galimybės pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl pirmojo teismo, į kurį kreiptasi, nustatymo pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 104b straipsnį.

Dėl Vokietijoje pradėto proceso tam, kad būtų įvykdytas Ispanijos teismo priimtas sprendimas

44 Tai procesas, per kurį pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą. G. Vallés Pérez visų pirma pareikalavo grąžinti Merlín ir prevenciniais sumetimais pateikė ieškinį, siekdamas, kad būtų paskelbtas vykdytinu *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* priimtas sprendimas. Vėliau jis paprašė, kad pirmiausia būtų vykdomas šis sprendimas. Todėl 2008 m. liepos 3 d. *Amtsgericht Stuttgart* sprendimu ir 2008 m. rugsėjo 3 d. *Oberlandesgericht Stuttgart* sprendimu dėl apeliacinio skundo Ispanijos teismo sprendimas buvo pripažintas vykdytinu, o motina įspėta, kad jai gali būti skirta bauda, jei nevykdys sprendimo.

45 *Bundesgerichtshof* apibūdina *Oberlandesgericht Stuttgart* sprendimą taip:

„Nėra pagrindų, prieštaraujančių tam, kad Ispanijos teismo sprendimas būtų vykdomas. Nors kalbama apie Ispanijos teismo nustatytą laikinąją priemonę, Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 4 punkte, kalbant apie kitos valstybės narės teismo priimto sprendimo pripažinimą ir vykdymą, ne įtvirtinamas skirtumas atsižvelgiant į sprendimo formą, o tiesiog reikalaujama, kad tai būtų „teismo sprendimas“. Net jeigu Ispanijos teismas neišklausė bendrų vaikų paaiškinimų, tai nepažeidžia pagrindinių Vokietijos procesinės teisės principų, juo labiau kad sprendimo priėmimo momentu vaikai buvo tik pusantrų metų amžiaus. Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 39 straipsnį Ispanijos teismo išduotas pažymėjimas paneigia atsakovės abejones dėl to, ar dėl pavėluotai pradėto bylos nagrinėjimo iš esmės Ispanijos teismo sprendimas yra vykdytinas. Nėra ir nepripažinimo pagrindų, nurodytų Reglamento Nr. 2201/2003 23 straipsnyje.

Būtent nenustatyta aiškaus Vokietijos viešosios tvarkos pažeidimo; atsakovės teisė būti išklausytai buvo užtikrinta ją pakviečiant į posėdį. Tai, kad posėdyje ji dalyvavo ne asmeniškai, bet buvo atstovaujama advokato, lėmė jos pačios apsisprendimas. Vykstant procesui dėl sprendimo pripažinimo ir vykdymo teismas negali iš esmės peržiūrėti bylos, susijusios su globos teise, išnagrinėtos Ispanijos teisme."

46 Kasaciniame skunde, kurį B. Purrucker pateikė *Bundesgerichtshof,* ji ginčija 2008 m. rugsėjo 22 d. *Oberlandesgericht Stuttgart* sprendimą motyvuodama tuo, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 4 punktą kitų valstybių narių teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas neapima laikinųjų priemonių, kaip jos suprantamos pagal šio reglamento 20 straipsnį, nes tai nėra teismo sprendimai, susiję su tėvų pareigomis.

Nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir prejudicinis klausimas

47 *Bundesgerichtshof* pastebi, kad dėl klausimo, ar Reglamento Nr. 2201/2003 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos taikomos ir laikinosioms priemonėms, kaip jos suprantamos pagal šio reglamento 20 straipsnį, ar tik teismo sprendimams, priimtiems išnagrinėjus bylą iš esmės, doktrinoje kyla diskusijų ir kad teismų praktikoje jis nėra galutinai išnagrinėtas.

48 Remiantis pirmąja nuomone, laikinosioms priemonėms, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnį, iš esmės netaikomos nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo, kaip antai numatytosios šio reglamento 21 ir paskesniuose straipsniuose. Šio reglamento 20 straipsnyje įtvirtinta tik paprasta jurisdikcijos taisyklė.

2009 m. balandžio 2 d. Sprendimas *A* (C-523/07, Rink. p. I-2805, 46 ir paskesni punktai) galėtų patvirtinti šią nuomonę, nes jame skelbiama, kad laikinosios priemonės, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnį, yra laikinos ir kad jų vykdymą ir privalomą pobūdį turi reglamentuoti nacionalinės teisės aktai. Jei taip būtų, B. Purrucker kasacinis skundas turėtų būti priimtinas.

49 Atsižvelgiant į kai kurias nuomones, Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 4 punkto taikymo sritis apima kompetentingo teismo, nagrinėjančio bylą iš esmės, nustatytas laikinąsias priemones, jeigu, bent *a posteriori*, užtikrinama teisė į gynybą. Šis principas suderinamas su Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią išklausymo *a pasteriori* pakanka siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą (1981 m. birželio 16 d. Sprendimas *Klomps*, 166/80, Rink. p. 1593). Dar kiti mano, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 taikomas tik laikinosioms priemonėms, kurių prireikus buvo imtasi vykstant ginčo procesui, paisant teisės į gynybą.

50 Pastaraisiais dviem atvejais tai, ar kasacinis skundas bus patenkintas, priklauso nuo to, ar vykstant procedūrai, per kurią buvo taikyta laikinoji priemonė, B. Purrucker iš tikrųjų galėjo pasinaudoti teise būti išklausytai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, teigiamą atsakymą į šį klausimą patvirtina tai, kad suinteresuotoji buvo iškviesta į teismo posėdį, per kurį jai atstovavo advokatas, ir kad vaikų amžius buvo toks, kad juos apklausus nebūtų buvę galima gauti papildomos informacijos.

51 Galiausiai taip pat ginama nuomonė, kad Reglamentu Nr. 2201/2003 reglamentuojamos visos laikinosios priemonės. Viena vertus, pagal šio reglamento 20 straipsnį taikytos laikinosios priemonės laikytinos teismo sprendimais, kaip jie suprantami pagal šio reglamento 2 straipsnio 4 punktą,, kuriems taikomos reglamento 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo. Kita vertus, šios nuomonės šalininkai net pateikia argumentą, kad net jei apsaugos priemonės, kaip jos suprantamos

pagal Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnį, nepatektų į jo 2 straipsnio 4 punkte nurodytą „teismo sprendimo“ sąvoką, šio reglamento 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos dėl kitose valstybėse narėse priimtų teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo vis dėlto taikomos minėtoms priemonėms. Remiantis šia nuomone, minėti 21 ir paskesni straipsniai neabejotinai taikomi Ispanijos teismo priimtai laikinajai priemonei, ir kasacinis skundas turėtų būti atmestas.

52 *Bundesgerichtshof* pastebi, kad Ispanijos teismo sprendimu nepažeidžiama Vokietijos viešoji tvarka.

53 Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, *Bundesgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar reglamento [Nr. 2201/2003] 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos dėl kitų valstybių narių teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo pagal reglamento [Nr. 2201/2003] 2 straipsnio 4 punktą taip pat taikytinos ir su globos teise susijusioms vykdytinoms laikinosioms priemonėms, kaip jos suprantamos pagal reglamento [Nr. 2201/2003] 20 straipsnį?“

Procesas Teisingumo Teisme

54 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 54a straipsnį teisėjas pranešėjas ir generalinė advokatė paprašė B. Purrucker pateikti Teisingumo Teismui šio sprendimo 41–43 punktuose minėtus 2008 m. gruodžio 8 d. sprendimą, 2009 m. gegužės 14 d. sprendimą ir 2009 m. birželio 8 d. sprendimą, apie kuriuos B. Purrucker užsimena apie pastabose.

55 Iš pateiktų pastabų matyti, jog tikėtina, kad tik B. Purrucker ir Ispanijos vyriausybė buvo susipažinusios su 2007 m. lapkričio 8 d. *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* sprendimo motyvais, ypač dėl Ispanijos teismo jurisdikcijos. Kelios pastabas pateikusios vyriausybės pasiūlė į prejudicinį klausimą atsakyti taip, kad šis teismas turi tokią jurisdikciją, o Europos Komisija pateikė įvairių pasiūlymų.

56 Kai šis teismo sprendimas, pridėtas prie B. Purrucker pastabų, buvo įteiktas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodytoms suinteresuotosioms šalims, Teisingumo Teismas pasiūlė joms iš naujo raštu išsakyti savo nuomonę dėl prejudicinio klausimo, atsižvelgiant į pateikto sprendimo 3 punktą, pakartotą šio sprendimo 36 punkte. Jis taip pat pasiūlė Ispanijos vyriausybei pateikti tam tikrus paaiškinimus, susijusius su laikinųjų priemonių taikymu tokiose bylose, kaip antai pagrindinėje byloje, procedūra.

Dėl prejudicinio klausimo

57 Savo klausimu *Bundesgerichtshof* nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 21 ir paskesni straipsniai taip pat taikomi vykdytinoms laikinosioms apsaugos priemonėms, šio reglamento 20 straipsnio pagrindu priimtoms globos teisių srityje.

58 Šio klausimo svarba buvo užginčyta motyvuojant, pirma, tuo, kad pagrindinėje byloje aptariamoms laikinosioms priemonėms netaikomas šio reglamento 20 straipsnis, nes jų ėmėsi teismas, kompetentingas nagrinėti bylą iš esmės, ir, antra, tuo, kad net jei šių priemonių būtų ėmęsis teismas, neturintis teisės nagrinėti bylos iš esmės, joms bet kuriuo atveju negalėtų būti taikoma ši nuostata, kiek tai susiję su Merlín, nes jo Ispanijoje nebuvo tuo metu, kai *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* priėmė sprendimą.

59 Šie prieštaravimai byloja apie būtinybę neriboti Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnio aiškinimo vien remiantis šia nuostata priimtino sprendimo pasekmėmis, bet taip pat išnagrinėti, kokius sprendimus šis straipsnis apima.

60 Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnis yra paskutinis šio reglamento II skyriaus, skirto jurisdikcijai, straipsnis. Jis nepriskiriamas straipsniams, kuriuose konkrečiai aptariama jurisdikcija tėvų pareigų srityje, numatyta šio skyriaus 2 skirsnyje, o priklauso to skyriaus 3 skirsniui „Bendrosios nuostatos“.

61 Atsižvelgiant į šios nuostatos vietą Reglamento Nr. 2201/2003 struktūroje matyti, kad šis 20 straipsnis negali būti laikomas nuostata, kuria suteikiama jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą.

62 Šią išvadą pagrindžia šio 20 straipsnio formuluotė, kurioje tik nurodoma, kad neatidėliotinais atvejais šio reglamento nuostatos „neužkerta kelio“ valstybės narės teismams taikyti laikinas, įskaitant apsaugos, priemones, kurios gali būti numatytos tos valstybės narės teisėje, netgi jei pagal šį reglamentą kitos valstybės narės teismas turi

jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės. Be to, šio reglamento 16 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad šis reglamentas neturėtų užkirsti kelio imtis tokių priemonių.

63 Iš to išplaukia, kad Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnis gali apimti tik priemones, kurių ėmėsi teismai, savo jurisdikcijos tėvų pareigų klausimais negrindžiantys vienu iš šio reglamento II skyriaus 2 skirsnio straipsnių.

64 Taigi ne tik priemonių, kurių gali imtis teismai, pobūdis – laikinosios ir apsaugos, kurios skiriasi nuo teismo sprendimų dėl esmės – lemia, ar šioms priemonėms taikomas šio reglamento 20 straipsnis, bet pirmiausia tai, kad jų ėmėsi teismas, kurio jurisdikcija negrindžiama kita šio reglamento nuostata.

65 Iš pagrindinės bylos matyti, kad ne visada lengva, perskaičius teismo sprendimą, nuspręsti, kad sprendimą šiuo atveju priėmė teismas, apibrėžtas Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 1 punkte. Iš tikrųjų *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* konstatuoja, kad ieškinys grindžiamas atitinkama materialine Ispanijos teise, 1980 m. Hagos konvencija bei minėtu reglamentu ir 1983 m. lapkričio 14 d. Ispanijos Karalystės ir Vokietijos Federacinės Respublikos sudaryta sutartimi dėl Ispanijos teismų jurisdikcijos. Tarp šių nuostatų atrodo, kad jis savo jurisdikciją konkrečiai grindžia Ispanijos civilinio proceso kodekso 769 straipsnio 3 dalimi ir 1980 m. Hagos konvencijos 1 straipsniu. Kalbant apie aplinkybes, kuriomis galima pagrįsti šią jurisdikciją šių nuostatų atžvilgiu, reikia pažymėti, kad *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* kartu daro nuorodą į tėvų gyvenamąją vietą, paskutinę šeimos gyvenamąją vietą, nuolatinę mažamečio vaiko gyvenamąją vietą iki jo išvykimo į Vokietiją, ieškovo pilietybę, jo nuolatinę gyvenamąją vietą Ispanijoje ir į tai, kad šioje byloje tai yra pirmasis Ispanijoje pradėtas procesas. Galiausiai šis teismas nurodo *Ministerio Fiscal* nuomonę, kuria, nepaisant jau

pateiktų argumentų, atsižvelgiama į tai, kad notarinis aktas buvo sudarytas Ispanijoje, ir į aplinkybę, kad Merlín gimė Ispanijoje.

66 Atrodo, kad dauguma *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* nurodytų aplinkybių neatitinka kriterijų, kuriais galima pagrįsti jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8–14 straipsnius. Kalbant apie aplinkybes, atitinkančias šio reglamento 8, 9 ir 10 straipsniuose nurodytus kriterijus, galinčius pagrįsti tokią jurisdikciją, t. y. nepilnamečio nuolatinė gyvenamoji vieta ir jo ankstesnė nuolatinė gyvenamoji vieta, reikia pažymėti, kad jie neleidžia nustatyti, kuria iš šių trijų nuostatų remdamasis šis teismas prisiėmė jurisdikciją pagal šį reglamentą, jei taip iš tikrųjų buvo.

67 Kaip tai patvirtina Teisingumo Teismui pateiktos pastabos ir pastabas pateikusių suinteresuotųjų šalių sunkumai pasiūlyti atsakymą į prejudicinį klausimą, iš šių visų duomenų matyti, kad skaitant *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* sprendimą kyla abejonių dėl šio teismo pripažįstamos Reglamento Nr. 2201/2003 viršenybės kitų šiame teismo sprendime nurodytų nuostatų atžvilgiu ir jo taikymo šios bylos aplinkybėms.

68 Čekijos vyriausybės teigimu, abipusio pasitikėjimo principas, kuriuo grindžiamas Reglamentas Nr. 2201/2003, reikalauja, nesant aiškios nuorodos, kad teismo sprendimas patenka į šio reglamento 20 straipsnio taikymo sritį, daryti prielaidą, kad teismas, kuris priima sprendimą, turi jurisdikciją pagal šį reglamentą. Tačiau B. Purrucker ir Vokietijos vyriausybė mano, kad tiksliai nežinant, jog egzistuoja jurisdikcija pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, atvirkščiai, turėtų būti taikoma prielaida, kad šis sprendimas yra priemonė, patenkanti į šio reglamento 20 straipsnio taikymo sritį.

69 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad kaip Sąjungos teisės dalis Reglamentas Nr. 2201/2003 turi viršenybę nacionalinės teisės atžvilgiu. Be to, jis turi viršenybę daugumos tarptautinių konvencijų atžvilgiu, kiek tai susiję su jo reglamentuojamomis sritimis, esant jo 59–63 straipsniuose nurodytoms sąlygoms.

70 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 2 konstatuojamosios dalies, savitarpio pripažinimo principas yra kertinis akmuo kuriant tikrą teisminę erdvę.

71 Pagal šio reglamento 21 konstatuojamąją dalį šis pripažinimas grindžiamas abipusiu pasitikėjimu.

72 Būtent šis abipusis pasitikėjimas leido įgyvendinti privalomąją jurisdikcijos sistemą, kurios turi laikytis visi teismai, patenkantys į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį, ir valstybėms narėms abipusiškumo pagrindu atsisakyti taikyti savo vidaus teisės aktus dėl pripažinimo ir vykdymo, kad būtų taikoma supaprastinta sprendimų bylose dėl tėvų pareigų pripažinimo ir vykdymo sistema (pagal analogiją dėl bankroto procedūrų žr. 2006 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Eurofood IFSC*, C-341/04, Rink. p. I-3813, 40 punktą).

73 Abipusio pasitikėjimo principui būdinga tai, kad valstybės narės teismas, gavęs prašymą dėl tėvų pareigų, tikrina savo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8–14 straipsnius (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Eurofood IFSC* 41 punktą) ir iš šio teismo priimto sprendimo aiškiai matyti, kad jis ketino laikytis tiesiogiai taikomų jurisdikcijos taisyklių arba kad priėmė sprendimą remdamasis jomis.

74 Tačiau, kaip patikslinama šio reglamento 24 straipsnyje, kitų valstybių narių teismai negali peržiūrėti pirmojo teismo vertinimo dėl savo jurisdikcijos.

75 Šis draudimas nereiškia, kad teismas, kuriam pateiktas teismo sprendimas, kuriame nėra duomenų, vienareikšmiškai patvirtinančių kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, negali patikrinti, ar iš šio sprendimo matyti, jog kilmės valstybės narės teismas ketino savo jurisdikciją grįsti Reglamento Nr. 2201/2003 nuostata. Iš tikrųjų, kaip pabrėžė generalinė advokatė savo išvados 139 punkte, toks patikrinimas – tai ne kilmės valstybės narės teismo jurisdikcijos peržiūrėjimas, o tik pagrindo, kuriuo remdamasis jis pripažino savo jurisdikciją, nustatymas.

76 Iš šių samprotavimų išplaukia, kad kai iš laikinąsias priemones taikančio teismo sprendimo akivaizdžiai nematyti, jog šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, arba kai šiame sprendime nėra visiškai aiškių motyvų dėl šio teismo jurisdikcijos nagrinėti bylą iš esmės nurodant vieną iš šio reglamento 8–14 straipsniuose nurodytų jurisdikcijos pagrindų, galima iš to daryti išvadą, kad šis sprendimas nebuvo priimtas pagal šiame reglamente numatytas jurisdikcijos taisykles. Vis dėlto, šis sprendimas gali būti išnagrinėtas atsižvelgiant į reglamento 20 straipsnį, siekiant patikrinti, ar ši nuostata jam taikoma.

77 Iš tikrųjų Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnyje numatyta, jog turi būti įvykdytos kelios sąlygos. Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, šio reglamento 20 straipsnio 1 dalyje nurodyti teismai gali taikyti laikinąsias ir apsaugos priemones tik įvykdžius tris kumuliacines sąlygas, t. y.:

— atitinkamos priemonės turi būti neatidėliotinos,

— jos turi būti taikomos šių teismų, į kuriuos kreiptasi, buvimo vietos valstybėje narėje esantiems asmenims ar turtui, ir

— jos turi būti laikinos (minėto Sprendimo *A* 47 punktas ir 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Detiček*, C-403/09 PPU, Rink. p. I-12193, 39 punktas).

78 Iš to išplaukia, kad Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnis nebūtinai taikomas teismo sprendimui, iš kurio nematyti, jog jį priėmė jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis arba tariamai ją turintis teismas, bet ši nuostata jam taikoma tik jeigu jis tenkina joje numatytas sąlygas.

79 Kalbant apie priemonės, kuriai taikomas minėto reglamento 20 straipsnis, poveikį, reikia nurodyti, jog Teisingumo Teismas nusprendė, kad kadangi tokia priemonė buvo nustatyta remiantis nacionalinės teisės nuostatomis, privalomasis jos pobūdis turi kilti iš atitinkamų nacionalinės teisės aktų (minėto Sprendimo *A* 52 punktas).

80 Be to, Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnio 2 dalyje pabrėžiama, kad šio reglamento 20 straipsnio 1 dalyje nurodytos priemonės netaikomos, kai valstybės narės teismas, turintis jurisdikciją pagal šį reglamentą nagrinėti bylą iš esmės, jau yra ėmęsis priemonių, kurias jis laiko tinkamomis.

81 Atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 yra privalomas ir tiesiogiai taikomas bei į jo 20 straipsnio formuluotę, galima daryti išvadą, jog priemone, kuriai taikoma ši nuostata, gali būti teismo, kuris priėmė sprendimą, valstybėje narėje remiamasi prieš kitos valstybės narės teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, anksčiau priimtą sprendimą. Tačiau teismo sprendimas, kuriam minėto reglamento 20 straipsnis netaikomas dėl to, kad jis neatitinka šioje nuostatoje numatytų

reikalavimų, negali būti viršesnis tokio ankstesnio sprendimo atžvilgiu (žr. situaciją, nurodytą minėtame Sprendime *Detiče*k, būtent 49 punktą).

82 Kalbant apie teismo sprendimo, kuriam taikomas Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnis, poveikį valstybėse narėse, kitose nei teismo, kuris jį priėmė, reikia pažymėti, jog Komisija ir kelios valstybės narės teigė, kad į šio 20 straipsnio taikymo sritį patenkančioms priemonėms turėtų būti taikoma šiame reglamente numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema. Jos kaip pavyzdį nurodė atvejį, susijusį su asmenų arba turto buvimo vietos pakeitimu teismui priėmus sprendimą, arba atvejį, susijusį su nelaimingu atsitikimu ar vaiko liga, kai būtinas asmens, esančio kitoje valstybėje narėje, sutikimas.

83 Vis dėlto reikia pažymėti, kaip nurodė ir generalinė advokatė savo išvados 172–175 punktuose, kad Reglamente Nr. 2201/2003 numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema netaikoma priemonėms, patenkančioms į jo 20 straipsnio taikymo sritį.

84 Iš tikrųjų Sąjungos teisės aktų leidėjas nenorėjo numatyti tokios taikymo galimybės. Kaip matyti iš 2002 m. Komisijos pasiūlymo, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 2201/2003 [dokumentas COM(2002) 222 galutinis], motyvų santraukos, šio reglamento 20 straipsnio 1 dalies ištakos glūdi Reglamento Nr. 1347/2000 12 straipsnyje, kuris pakartotas Briuselio konvencijos II 12 straipsnyje. 1999 m. Komisijos pasiūlymo, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 1347/2000 [dokumentas COM(1999) 220 galutinis], motyvų santraukos ir A. Borrás ataskaitos dėl Briuselio konvencijos II identiškose šių straipsnių formuluotėse nurodyta, kad „šiame straipsnyje įtvirtinama taisyklė taikoma tik valstybės, kurioje jos [šios priemonės] nustatytos, teritorijoje“.

85 A. Borrás ataskaitoje šiuo atžvilgiu nurodoma, kad Briuselio konvencijos II 12 straipsnio ir Briuselio konvencijos 24 straipsnio formuluotės yra skirtingos, nes „pastarosios konvencijos 24 straipsnyje nurodytos priemonės taikomos tik byloms, kurioms taikoma konvencija ir, atvirkščiai, turi tarptautinį pobūdį“. Iš šio palyginimo su Briuselio konvencija matyti, kad Briuselio konvencijos II rengėjai siekė nustatyti ryšį tarp bylų, kuriose galėjo būti taikomos laikinosios priemonės, ir šių priemonių galiojimo tam tikroje teritorijoje.

86 Šis ryšys gali būti paaiškinimas kylančia rizika, jog bus apeitos kituose Sąjungos teisės aktuose, ypač Reglamente Nr. 44/2001, įtvirtintos taisyklės. Kaip pabrėžiama 1999 m. Komisijos pasiūlymo, kuriuo remiantis buvo priimtas Reglamentas Nr. 1347/2000, motyvų santraukoje ir A. Borrás ataskaitoje, Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnyje nurodytos laikinosios priemonės taikytinos tiek asmenims, tiek turtui, taigi ir byloms, kurios nepatenka į šio reglamento taikymo sritį. Todėl Reglamente Nr. 2201/2003 numatytos pripažinimo ir vykdymo sistemos taikymas leidžia kitose valstybėse narėse pripažinti ir vykdyti priemones, susijusias su bylomis, nepatenkančiomis į šio reglamento taikymo sritį, ir kurios galėjo būti nustatytos, pavyzdžiui, pažeidžiant normas, kuriomis numatoma speciali ar išimtinė kitų teismų jurisdikcija pagal Reglamentą Nr. 44/2001.

87 Iš Reglamento Nr. 2201/2003 teksto visiškai nematyti, jog buvo ketinama neatsižvelgti į jo parengiamuosiuose dokumentuose pateikiamus paaiškinimus dėl į šio reglamento 20 straipsnio taikymo sritį patenkančių priemonių poveikio. Atvirkščiai, šios nuostatos vieta šiame reglamente, jo 20 straipsnio 1 dalyje ir 16 konstatuojamojoje dalyje esantys žodžių junginiai „neužkerta kelio“ ir „neturėtų užkirsti kelio“ rodo, kad į šio 20 straipsnio taikymo sritį patenkančios priemonės nepriskiriamos teismo sprendimams, priimtiems pagal tame pačiame reglamente numatytas jurisdikcijos taisykles, kuriems dėl to taikoma jame numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema.

88 Ginčijant šią išvadą negalima būtų remtis 1996 m. Hagos konvencijos 11 straipsnio 1 dalimi. Pagal šią nuostatą „visais skubos atvejais bet kurios Susitariančiosios Valstybės, kurios teritorijoje yra vaikas ar jam priklausantis turtas, institucijos turi jurisdikciją imtis būtinų apsaugos priemonių“.

89 Kaip pabrėžia Vokietijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose, yra du dideli 1996 m. Hagos konvencijos 11 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnio skirtumai. Pirma, šios konvencijos 11 straipsnis akivaizdžiai yra jurisdikcijos taisyklė, ir atsižvelgiant į jos struktūrą, įtvirtintas tarp šios rūšies nuostatų, o taip nėra šio reglamento 20 straipsnio atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 61 punkte.

90 Be to, nors 1996 m. Hagos konvencijoje numatytas pagal jos 11 straipsnį nustatytų priemonių pripažinimas ir vykdymas, reikia priminti, kad šioje konvencijoje numatytos normos, ypač jos 23 straipsnio 2 dalies a punktas, susijęs su pripažinimu, ir 26 straipsnio 3 dalis, susijusi su vykdymu, kurioje daroma nuoroda į 23 straipsnio 2 dalį, leidžia peržiūrėti priemonę priėmusio teismo tarptautinę jurisdikciją. Taip nėra Reglamente Nr. 2201/2003 numatytos pripažinimo ir vykdymo sistemos atveju, nes 24 straipsniu draudžiama peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją.

91 Kaip Jungtinė Karalystė pabrėžė per teismo posėdį, jeigu į Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnio taikymo sritį patenkančios priemonės būtų pripažįstamos ir vykdomos bet kurioje kitoje valstybėje narėje, įskaitant valstybę, kurios teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, be kita ko, kiltų šiame reglamente numatytos jurisdikcijos taikyti laikinąsias priemones taisyklių vengimo ir „forum shopping“ rizika, o tai prieštarautų šiuo reglamentu siekiamiems tikslams, visų pirma tikslui atsižvelgti

į vaiko interesus užtikrinant, kad su juo susijusius sprendimus priiminėtų geografiškai arčiausiai prie jo nuolatinės gyvenamosios vietos esantis teismas, kuris, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, yra geriausioje padėtyje vertinti vaiko interesais nustatytinas priemones.

92 Tai, kad priemonėms, patenkančioms į Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnio taikymo sritį, netaikoma šiame reglamente numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema, vis dėlto netrukdo, jog šios priemonės būtų pripažintos ar vykdomos kitoje valstybėje narėje, kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 176 punkte. Iš tikrųjų gali būti naudojami kiti tarptautiniai instrumentai ar remiamasi kitais nacionalinės teisės aktais laikantis šio reglamento.

93 Be to, Reglamente Nr. 2201/2003 numatytos ne tik taisyklės, susijusios su teismų jurisdikcija bei jų sprendimų pripažinimu ir vykdymu, bet ir valstybių narių centrinių valdžios institucijų bendradarbiavimas tėvų pareigų srityje. Toks bendradarbiavimas turi būti įgyvendinamas siekiant teikti pagalbą, laikantis šio reglamento ir nacionalinės teisės aktų, neatidėliotinais atvejais, kaip antai nurodytieji šio sprendimo 82 punkte.

94 Minėto Sprendimo *Detiček* 42 punkte Teisingumo Teismas Reglamento Nr. 2201/2003 20 straipsnyje įtvirtintą „neatidėliotino atvejo“ sąvoką apibrėžė kaip apimančią tiek situaciją, kurioje yra vaikas, tiek faktišką negalėjimą pateikti prašymą dėl tėvų pareigų teismui, turinčiam jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.

95 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad nors atsakovo teisės būti išklausytam įgyvendinimo būdai gali skirtis atsižvelgiant į tai, kaip skubiai reikia priimti sprendimą, visi šios teisės įgyvendinimo apribojimai turi būti deramai pateisinti taikant procesines garantijas, užtikrinančias susijusių su tokiu procesu asmenų galimybę veiksmingai ginčyti skubos tvarka priimtas priemones (pagal analogiją dėl bankroto procedūrų žr. minėto Sprendimo *Eurofood IFSC* 66 punktą).

96 Neginčyta, kad pagrindinėje byloje *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de San Lorenzo de El Escorial* išklausė B. Purrucker prieš nustatydamas laikinąsias priemones. Tačiau iš Ispanijos vyriausybės paaiškinimų, susijusių su pagrindine byla, kurie pateikti Teisingumo Teismui paprašius, matyti, kad:

— nėra galimybės apskųsti sprendimo, kuriuo nustatomos laikinosios priemonės, todėl atsakovas gali prašyti pakeisti šias priemones nustatantį sprendimą tik per vėlesnę arba pradėtą tuo pačiu metu, kai įteiktas prašymas taikyti laikinąsias priemones, bylos nagrinėjimo iš esmės procedūrą,

— bet kuri šalis – tiek ta, kuri pateikė prašymą taikyti laikinąsias priemones, tiek ta, kuri to nepadarė, – gali kreiptis į teismą su prašymu išnagrinėti bylą iš esmės,

— jeigu laikinosios priemonės nustatytos prieš pateikiant prašymą išnagrinėti bylą iš esmės, šios priemonės toliau taikomos, tik jei ieškinys dėl bylos nagrinėjimo iš esmės buvo pateiktas per 30 dienų nuo jų nustatymo,

— jeigu laikinąsias priemones buvo paprašyta taikyti prieš pateikiant ieškinį dėl bylos nagrinėjimo iš esmės, ieškinys pateikiamas teismui, kuriam jis teismingas ir kuris gali būti tas pats teismas, kuris nurodė taikyti išankstines laikinąsias priemones,

— tik pateikus apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo byla išsprendžiama iš esmės, galima pateikti kitam teismui klausimą dėl jurisdikcijos, ir

— sunku numatyti, kiek laiko gali vidutiniškai praeiti nuo sprendimo taikyti laikinąsias priemones ir kito teismo sprendimo dėl apeliacinio skundo.

97 Atsižvelgiant į laikinųjų priemonių, kurias tėvų pareigų srityje gali taikyti tiek jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis, tiek jos neturintis teismas, svarbą, ypač į jų galimas pasekmes mažamečiams vaikams (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 11 d. Sprendimo *Rinau*, C-195/08 PPU, Rink. p. I-5271, 81 punktą), konkrečiu atveju vienas nuo kito atskirtiems dvyniams, ir į aplinkybę, jog teismas, kuris taikė priemones, prireikus išdavė pažymėjimą pagal Reglamento Nr. 2201/2003 39 straipsnį, kai šiame pažymėjime numatytų priemonių galiojimas siejamas su ieškinio dėl bylos nagrinėjimo iš esmės pateikimu per 30 dienų, svarbu, kad asmuo, kuris susijęs su tokia procedūra, nors jį ir išklausė priemones taikęs teismas, galėtų apskųsti sprendimą dėl šių laikinųjų priemonių tam, kad teisme, kitame nei šias priemones taikęs ir skubų sprendimą priėmęs teismas, galėtų, be kita ko, ginčyti laikinąsias priemones taikiusio teismo prisiimtą jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, arba, jei iš sprendimo nematyti, kad teismas turi jurisdikciją ar prisiėmė jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės pagal šį reglamentą, šio reglamento 20 straipsnyje numatytų ir šio sprendimo 77 punkte primintų sąlygų laikymąsi.

98 Galimybė pateikti šį skundą turi egzistuoti, nesvarbu, ar jį pateikiantis asmuo pripažįsta jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, kurią galbūt prisiėmė laikinąsias priemones taikęs teismas.

99 Nacionalinis teismas iš principo turi taikyti savo nacionalinę teisę, kartu užtikrindamas visišką Sąjungos teisės veiksmingumą, o tai gali lemti tai, jog prireikus jis turi netaikyti šiam veiksmingumui kliūtį sudarančios nacionalinės teisės normos arba aiškinti tik vidaus situacijai parengtą nacionalinės teisės normą taip, kad ji būtų taikoma nagrinėjamai tarptautinei situacijai (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, Rink. p. 629, 16 punktą; 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, Rink. p. I-2433, 19 punktą; 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Courage ir Crehan*, C-453/99, Rink. p. I-6297, 25 punktą; 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Muñoz ir Superior Fruiticola*, C-253/00, Rink. p. I-7289, 28 punktą; 2005 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Leffler*, C-443/03, Rink. p. I-9611, 51 punktą).

100 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos netaikomos laikinosioms apsaugos priemonėms, šio reglamento 20 straipsnio pagrindu priimtoms globos teisių srityje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

101 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 21 ir paskesnių straipsnių nuostatos netaikomos laikinosioms apsaugos priemonėms, šio reglamento 20 straipsnio pagrindu priimtoms globos teisių srityje.

Parašai.